

INCLUDED

WP2/A1 Lyginamosios ataskaitos santrauka

Santrauką parengė: VINCO ir SYNTHESIS tyrimų ir švietimo centras

Šį projektą finansavo Europos Sąjunga. Tačiau išreiškiamas požiūris ar nuomonė yra tik autoriaus (-ių) ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar OeAD-GmbH požiūrį ir nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei pagalbą teikianti institucija negali būti laikoma už juos atsakinga.

Co-funded by
the European Union

Įvadas

“Įtraukiojo užimtumo skatinimas diegiant atviras inovacijas GLAM sektoriuje“ (INCLUDED) - tai 24 mėnesių trukmės projektas, bendrai finansuojamas pagal Europos Sąjungos programą "Erasmus+", kuriame dalyvauja 6 partnerės iš Austrijos, Kipro, Graikijos, Italijos ir Lietuvos.

Projekto tikslas - sukurti lygių galimybių ir nediskriminavimo mąstyseną, kad suaugusieji su negalia galėtų įsidarbinti galerijų, bibliotekų, archyvų ir muziejų (GLAM) sektoriuje. Siekiant šio tikslo, INCLUDED projektu ketinama įtakoti suaugusiųjų švietimo paslaugų teikėjus užtikrinti lanksčias ir kokybiškas mokymosi galimybes suaugusiems neįgaliesiems. Šis dokumentas yra vienas iš pagrindinių projekto darbo paketo Nr. 2 rezultatų: išsami ataskaita, kurioje analizuojama metodologinė medžiaga ir tiriamuoju etapu partnerių surinkta medžiaga.

Šioje ataskaitoje pateikiama visų iš nacionalinių ataskaitų surinktų duomenų santrauka ir pasiūlymai, kaip toliau dirbti, kuriant Darbo paketo Nr. 3 medžiagą - skaitmeninius išteklius. Ataskaitos pabaigoje pateikiamas specialus įtraukiojo užimtumo GLAM sektoriuje vadovas.

Atskirų Austrijos, Kipro, Graikijos, Italijos ir Lietuvos sistemų pristatymas ir apibendrinimas, atsižvelgiant į parengtas nacionalines šalių ataskaitas, yra šios ataskaitos pradinis taškas, kuriuo bandoma gauti pagrindinę informaciją apie teisinę sistemą ir politiką, susijusią su neįgalieju, ypač turinčiu autizmo spektro sutrikimų (ASS), įtraukioju įdarbinimu darbo rinkoje apskritai ir ypač galerijų, bibliotekų, archyvų ir muziejų (GLAM) sektoriuje. Bendrieji paaiškinimai yra pagrindas suprasti išvardytus gerosios praktikos pavyzdžius.

Metodika

Atskira metodika, tokia kaip atvirų inovacijų paradigma, padeda sklandžiai įgyvendinti projektą ir maksimaliai padidinti jo poveikio potencialą projekto įgyvendinimo metu ir po jo. Šios ataskaitos tikslas - tapti pagrindu pirmajam projekto proceso etapui, apimančiam preliminarią situacijos nustatymo analizę, projekto elementus, kuriais remiantis būtų galima rasti galimą sprendimą. Siekdami nustatyti situaciją, atlikome analizę, tyrimus ir literatūros apžvalgą.

Išsami ataskaita buvo parengta atlikus toliau nurodytus veiksmus:

- Pirminių ir antrinių tyrimų gairių nustatymas. Tai remiasi dizainu pagrįstų tyrimų principais, kaip priemone įsitraukti į intervenciją kuriant sprendimų prototipus.
- Duomenų rinkimas ir analizė. Renkant duomenis buvo surinkta informacija, kuri yra labai svarbi nustatant reikalavimus, spragas ir poreikius, kad būtų galima sukurti tinkamas skaitmenines priemones, susijusias su šia tema.
- Penkių nacionalinių ataskaitų rengimas. Nacionalinės ataskaitos padeda partneriams susidaryti visapusišką vaizdą apie įtraukiojo užimtumo padėtį GLAM sektoriuje. Duomenis nacionalinėms ataskaitoms kiekviena partnerių organizacija rinko atlikdama pusiau struktūruotus interviu ir naudojant klausimyną. Toliau skyriuje išsamiai aprašomas pirminių duomenų rinkimas.
- Penkių nacionalinių mokslinių tyrimų ataskaitų apžvalga ir analizė.
- Lyginamojo tyrimo rengimas.

1 dalis: SISTEMINĖ APŽVALGA

Neįgalumo apibrėžimas

Apskaičiuota, kad šiuo metu maždaug 1,3 mlrd. žmonių, t. y. maždaug 16 % pasaulio gyventojų, arba kas šeštas iš mūsų, turi negalią. Šis skaičius iš dalies didėja dėl visuomenės senėjimo ir neinfekcinių ligų paplitimo didėjimo (PSO, 2023 m.). Kaip jau minėta, neįgalumo sąvoka yra sudėtinga, nes ji yra kintanti ir daugialypė. Neįgalumas yra bendras terminas, apimantis įvairius sutrikimus, judėjimo ribotumą, reiškiantis neigiamus asmens (turinčio tam tikrą sveikatos būklę) ir to asmens kontekstinių veiksnių (aplinkos ir asmeninių veiksnių) sąveikos aspektus (PSO, 2011).

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (CRPD, 2015) 27 straipsnyje teigiama, kad "valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta neįgaliųjų teisę dirbti lygiomis sąlygomis kaip ir kitiems asmenims; tai apima teisę į galimybę užsidirbti pragyvenimui laisvai pasirinktu ar priimtiniu darbu darbo rinkoje ir darbo aplinkoje, kuri yra atvira, įtrauki ir prieinama neįgaliesiems. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, saugo ir skatina teisės į darbą įgyvendinimą, įskaitant tuos, kurie darbo metu įgyja negalią, imdamosi atitinkamų veiksmų, įskaitant teisės aktus, siekiant, kad, inter alia: (...)".

1 dalis: SISTEMINĖ APŽVALGA

Įtraukusis užimtumas

Kalbant apie įtraukujį užimtumą, ši sąvoka reiškia, kad asmuo pats pasirenka darbą tokioje vietoje, kur:

- Žmonės su negalia ir žmonės be negalios dirba kartu ir yra traktuojami kaip lygūs.
- Kiekvienas gauna reikiamą paramą, kad galėtų atlikti savo darbą.
- Kiekvienas žmogus yra vertinamas ir su juo elgiamasi taip, kaip priklauso.
- Žmonėms su negalia ir be jos už darbą mokamas teisingas atlyginimas, kuris nesiskiria.
- "Neįgaliųjų įtraukusis užimtumas" - tai įdarbinimo ir darbo vietos politika ir praktika, kuria neįgalieji priimami ir įgalinami kaip kandidatai ir darbuotojai ir suteikia jiems tokias pačias galimybes, kaip ir kitiems asmenims, gauti "padorų" darbą (TDO, 2015), atitinkantį jų siekius ir įgūdžius (Shaw ir kt., 2022). Įtraukiojo užimtumo koncepcija numato, kad žmonės bus įdarbinami "įprastose" darbo vietose, o ne atskirose ar segreguotose, kurios prieštarauja JT neįgaliųjų teisių konvencijai (JT neįgaliųjų teisių konvencija, 27 straipsnis ir kiti, 2015). Priimant žmones su negalia į įprastas darbo vietas, gali prireikti pritaikyti aplinką (fiziškai, bendravimo ir požiūrio aspektais), kad žmonės galėtų efektyviai ir patogiai dirbti.

Teisinė sistema ir politika

CRPD*, jos įtaka ir reglamentai

Jungtinių Tautų (JT) Neįgaliųjų teisių konvencija buvo priimta 2006 m. gruodį, pateikta pasirašyti 2007 m. kovą, o įsigaliojo 2008 m. gegužę. Konvencijoje aiškiai pabrėžiamas socialinio vystymosi aspektas, nes ja siekiama "skatinti, apsaugoti ir užtikrinti, kad visi neįgalieji galėtų visapusiškai ir lygiomis teisėmis naudotis visomis žmogaus teisėmis ir pagrindinėmis laisvėmis, ir skatinti pagarbą jų prigimtiniam orumui"; joje taip pat nustatytas įgyvendinimo kodeksas.

Konvencija yra pirmoji tarptautinė teisiškai privaloma priemonė, kurioje nustatyti būtiniausi neįgaliųjų teisių standartai. Tai taip pat buvo pirmoji žmogaus teisių konvencija, kurios šalimi tapo ES: 2009 m. lapkričio 26 d. Taryba priėmė sprendimą dėl Konvencijos sudarymo, o 2011 m. sausio 22 d. Konvencija įsigaliojo ES. Konvenciją pasirašė ir ratifikavo visos ES valstybės narės. Iš viso 24 ES valstybės narės (visos, išskyrus Airiją, Nyderlandus ir Lenkiją) taip pat pasirašė arba prisijungė prie Fakultatyvaus protokolo (JT Fakultatyvus protokolas, 2006 m.), 21 iš jų jį ratifikavo (išskyrus Bulgariją, Čekiją ir Rumuniją). Pagrindiniai Konvencijos elementai atsispindėjo 2010-20 m. Europos strategijoje dėl negalios (Europos strategija dėl negalios, 2010 m.).

*CRPD: Convention on the Rights of Persons with Disabilities - Neįgaliųjų teisių konvencija

Teisinė sistema ir politika

Partnerių išvados

Austrija

Austrijoje pagrindinė problema yra ta, kad neįgalumo politika vis dar suvokiama ir įgyvendinama kaip papildoma, o ne kaip kompleksinis klausimas. JT neįgaliųjų teisių konvencijos nuostatos ir jos komiteto rekomendacijos įgyvendinamos tik iš dalies (jei apskritai įgyvendinamos). Todėl neįgalieji, palyginti su kitais Austrijos visuomenės nariais, ir toliau susiduria su sunkumais, kurie COVID-19 kontekste gali tapti dar problemiškesni.

Pagrindinių kito Austrijos nacionalinio veiksmų plano "Negalia 2022-2030 m." punktų įgyvendinimas yra labai svarbus 2021 m. Europos semestru (pavyzdžiui, užimtumo, socialinės įtraukties ir švietimo srityse). Be finansinių išteklių, koordinavimo ir aiškios atsakomybės, rodiklių ir sistemingo duomenų rinkimo teigiamą potencialą turinti politika nebus įgyvendinta.

Teisinė sistema ir politika

Partnerių išvados

Kipras

Kipro saloje, remiantis 2008 m. vasario 6 d. Ministrų tarybos sprendimu Nr. 66.763, nuo 2009 m. sausio 1 d. įsteigtas Neįgaliųjų socialinės integracijos departamentas kaip naujas Socialinio draudimo ministerijos departamentas (Kipro Respublika, Socialinės gerovės ministerijos pavaduotojas, 2023).

Departamento misija: Skatinti neįgaliųjų socialinę apsaugą, socialinę integraciją ir užimtumą.

Departamento vizija: Gerinti neįgaliųjų gyvenimo kokybę, rengiant ir įgyvendinant tokias reformas, kurios sukurtų naujas socialinės įtraukties perspektyvas.

Teisinė sistema ir politika

Partnerių išvados

Lietuva

Lietuvoje galioja Lietuvos Respublikos darbo kodeksas, kurį pirmiausia reglamentuoja Neįgaliųjų lygių galimybių įstatymas (Įstatymas dėl galimybių asmenims su negalia). Šiuo įstatymu siekiama užtikrinti neįgaliųjų lygias teises, nediskriminavimą ir visavertį dalyvavimą visose gyvenimo srityse, taip pat ir užimtumo srityje. Pažymėtinas 26 straipsnis. Darbuotojų lyčių lygybė ir nediskriminavimas dėl kitų priežasčių. Šiame straipsnyje taip pat apibrėžiamos lygios neįgaliųjų teisės ir draudžiama diskriminacija įdarbinimo procedūrose.

Numatytas ir akcentuojamas neįgaliųjų įdarbinimas ir jų užimtumo rėmimas. Specialios priemonės neįgaliųjų integracijai į darbo rinką numatytos Socialinių įmonių įstatyme. Siekiant integruoti neįgaliuosius į atvirą darbo rinką, ir yra Užimtumo rėmimo įstatymas, kuriame numatytos aktyvios darbo rinkos politikos priemonės.

Teisinė sistema ir politika

Partnerių išvados

Italija

Nuo 1990-ųjų Italija pradėjo normų, kuriomis neįgaliesiems suteikiama speciali apsauga, peržiūros ir įgyvendinimo procesą. Nuo XX a. dešimtojo dešimtmečio pabaigos Italija taip pat pradėjo teisės aktų, susijusių su neįgaliųjų profesine veikla, peržiūros procesą. Įstatyme Nr. 68/1999 daug dėmesio skiriama neįgaliųjų įdarbinimui ir integracijai į darbo rinką, kartu užtikrinant pagarbą jų gebėjimams ir požiūriui.

Įstatymu 68/1999, iš dalies keičiančiu įstatymą 104/1992, išplečiama speciali apsauga psichikos ligomis sergantiems asmenims (kuriems ankstesni teisės aktai nebuvo taikomi) ir sukuriama specialiai skirta įdarbinimo tarnyba (itališkai - collocamento mirato), kurią turi įgyvendinti kiekvienas regionas kiekvienoje provincijoje esančiuose įdarbinimo centruose.

Teisinė sistema ir politika

Partnerių išvados

Graikija

Kalbant apie teisės aktus, neįgaliųjų padėties darbo vietoje reglamentavimo pagrindas yra dvi konstitucinės nuostatos, įtvirtintos Graikijos Konstitucijos 4 ir 25 straipsniuose. Pirmojoje įtvirtintas lygybės principas, o antrojoje - socialinės teisinės valstybės principas.

Neįgaliųjų integracinio įdarbinimo teisinę sistemą ir politiką visų pirma reglamentuoja Įstatymas 4483/2017, kuriuo nustatomos neįgaliųjų integracijos į darbo rinką priemonės. Be to, Įstatyme 4488/2017, dar vadinamame Neįgaliųjų prieinamumo ir įdarbinimo įstatymu, išdėstytos nuostatos, kuriomis skatinamas neįgaliųjų įdarbinimas viešajame ir privačiajame sektoriuose, įskaitant GLAM sektorių.

Teisinė sistema ir politika

Neįgaliųjų socialinė ir darbo rinkos politika

Daugelyje šalių galioja įstatymai, draudžiantys diskriminaciją dėl negalios, siekiant spręsti darbo rinkos problemas ir skatinti neįgaliųjų užimtumą. Tikimasi, kad antidiskriminacinių teisės aktų laikymasis padidins galimybes patekti į oficialią ekonomiką ir turės platesnę socialinę naudą. Dalyvavimas darbo rinkoje, skatinantis socialinę integraciją, yra pagrindinis integraciją į visuomenę lemiantis veiksnys.

Užimtumas ne tik prisideda prie visuomenės gyvenimo, bet ir atveria duris į nepriklausomybę bei suteikia galimybę gauti socialinės apsaugos išmokas. Europos neįgaliųjų forumo duomenimis, Europos Sąjungoje dirba tik 50,8 proc. neįgaliųjų, ir tai labai skiriasi nuo dirbančių žmonių be negalios skaičiaus - 74,8 proc.

Teisinė sistema ir politika

Neįgaliųjų socialinė ir darbo rinkos politika

Austrija

EU-SILC duomenys rodo, kad 2018 m. Austrijoje neįgaliųjų užimtumo lygis buvo 56,5 %, palyginti su 77,5 % neįgaliųjų ir 5,8 punkto didesnis nei ES-27 vidurkis. Remiantis EU SILC duomenimis, Austrijoje neįgaliųjų dalis yra didesnė nei vidutiniškai ES 27 šalyse (žmonės, pranešantys apie veiklą).

Kipras

EU-SILC duomenys rodo, kad 2018 m. neįgaliųjų užimtumo lygis Kipre buvo 49,7 proc., t. y. maždaug 1,1 proc. punkto mažesnis už ES-27 vidurkį, todėl apskaičiuotas neįgaliųjų užimtumo atotrūkis yra maždaug 25 proc. punktai.

Lietuva

Nepaisant to, kad bendra padėtis pagerėjo, pagrindinės problemos ir susirūpinimą keliantys klausimai, susiję su neįgalumo padėtimi Lietuvoje, išliko ir 2020 m. (2020-2021 m. Europos semestro šalies suvestinė apie negalią - Lietuva). ES-SILC duomenimis, 2018 m. neįgaliųjų užimtumo lygis Lietuvoje buvo 49,8 %, o neįgaliųjų - 80,3 %. Tai vienu punktu mažiau nei 27 ES valstybių narių vidurkis, tačiau dėl to vis tiek susidarė didelis neįgaliųjų užimtumo atotrūkis - apie 31 procentinį punktą

Teisinė sistema ir politika

Neįgaliųjų socialinė ir darbo rinkos politika

Italija

Italijos socialinės rūpybos sistemos struktūra daro didelę įtaką neįgaliųjų padėčiai šioje šalyje. Dėl didelio skaičiaus subjektų, atsakingų už gerovės intervencijų planavimą ir vykdymą, ši sistema šiuo metu yra labai fragmentiška.

EU-SILC duomenys rodo, kad 2018 m. neįgaliųjų užimtumo lygis Italijoje buvo 51,9 %, t. y. 1,1 procentinio punkto didesnis už ES 27 vidurkį, todėl apskaičiuotas neįgaliųjų užimtumo atotrūkis yra apie 15 procentinių punktų (ES 27 vidurkis - 24,2, žr. 19-21 lenteles). Tai prieštarauja šalies 67,1 % neįgaliųjų užimtumo lygiui.

Graikija

Nepaisant to, kad 2018 m. neįgaliųjų užimtumo lygis Graikijoje sumažėjo, jis išliko vienas žemiausių ES, nors bendra darbo rinkos padėtis šiek tiek pagerėjo. Didelis ilgalaikio nedarbo lygis didina negalios skirtumus, kurie taip pat turi įtakos moterų ir jaunimo nedarbui, o visos šios problemos tebėra sudėtingos.

EU-SILC (2018 m.) surinkti duomenys rodo, kad neįgaliųjų užimtumo lygis Graikijoje yra 31,1 %, palyginti su 60,7 % kitų asmenų užimtumo lygiu, ir maždaug 19,7 % mažesnis už ES 27 vidurkį, todėl apskaičiuotas neįgaliųjų užimtumo atotrūkis yra maždaug 30 % (ES 27 vidurkis - 24,2 %).

Teisinė sistema ir politika

Praktika ir institucinė politika

Šioje lyginamojoje ataskaitoje nagrinėjama dabartinė padėtis, susijusi su neįgaliųjų įtraukimo įdarbinimu GLAM sektoriuje.

Didžioji dauguma GLAM sektoriuje dirbančių specialistų yra kilę iš išsilavinusių vidurinėsios klasės atstovų (su keliomis išimtimis visame pasaulyje). Be to, šioje pramonės šakoje Europoje ir JAV paprastai dirba gerokai daugiau baltaodžių nei juodaodžių, azijiečių ir etninių mažumų atstovų. Partnerių šalyse buvo pranešta apie daugybę gerosios praktikos pavyzdžių, susijusių su neįgaliųjų įtraukimu, tačiau nebuvo pranešta apie jokias svarbias iniciatyvas, susijusias konkrečiai su GLAM sektoriumi.

Ten, kur tokia praktika ir institucijų politika egzistuoja, daugiausia dėmesio skiriama fiziniam pritaikymui neįgaliesiems GLAM institucijose ir pabrėžiami pagrindiniai fizinės prieigos klausimai. Nepaisant to, buvo pranešta apie kelias asociacijas ir projektus, kuriuose daugiausia dėmesio skiriama neįgaliesiems. Šiais projektais skatinama kultūrinė veikla arba neįgaliųjų informuotumas ir įtraukties į darbo rinką galimybės apskritai.

2 dalis: PIRMINIAI TYRIMAI

16 % pasaulio gyventojų sudaro neįgalieji. Kitaip tariant, pasaulyje yra daugiau kaip 1,3 mlrd. žmonių, turinčių negalią (PSO, 2023). Europoje gyvena daugiau kaip 100 mln. neįgaliųjų, o artimiausiais metais, kaip prognozuojama pagal demografines tendencijas, gyventojų skaičius išaugs iki daugiau kaip 120 mln. Ataskaitoje buvo tik apžvelgta dabartinė padėtis, susijusi su įtraukiuoju užimtumu šalyse partnerėse, remiantis GLAM specialistų ir neįgaliųjų patirtimi, suvokimu ir pasakojimais.

Šiame skirsnyje pateikti atvejų tyrimai rodo, kad reikia sistemingai vykdyti neįgaliųjų įdarbinimo procedūras ir integracijos į darbo rinką ir konkrečiai į GLAM sektorių procesus. Nors teisės aktai ir paskatos vykdyti įtraukiojo įdarbinimo procesus egzistuoja, praktikoje neįgalieji dažniausiai neturi galimybių gauti prasmingo ir visaverčio darbo.

Apklausoje, kurioje buvo naudojamas partnerių parengtas klausimynas buvo klausama apie konkrečią institucinę praktiką ir politiką, susijusią su įtraukiuoju užimtumu GLAM sektoriuje. Apklausa parodė, kad GLAM specialistai žino apie galiojančius teisės aktus ir kad daugeliu atvejų egzistuoja institutinė politika, skirta įdarbinti neįgaliuosius, tačiau trūksta realios praktikos ir procesų. Buvo akivaizdu, kad norint žengti žingsnį į priekį įtraukaus įdarbinimo ir integracijos srityje, svarbu tinkamai apmokyti žmogiškųjų išteklių specialistus, rengti mokymus suaugusiems neįgaliesiems ir apskritai GLAM darbuotojams, tuo tarpu buvo pasiūlyta, kad konkretus finansavimas ir paskatos, apie kurias būtų geriau informuojamos institucijos, greičiausiai galėtų padėti siekti didesnio GLAM sektoriaus įsitraukimo.

Dėl Covid-19 protrūkio vėlavo teisės aktų leidybos darbotvarkė, buvo peržiūrima darbotvarkė ir koreguojamas sutartų rezultatų kalendorius. Pandemija priminė, kad turime dirbti kartu, kad rastume atsakymus į daugybę problemų, su kuriomis šiandien susiduria pasaulis. Dabar labiau nei bet kada anksčiau reikia daugiau bendradarbiavimo ir solidarumo, kad visiems europiečiams būtų užtikrinta ekonominė ir socialinė pažanga ateityje. Šie principai yra socialinės ekonomikos pagrindas ir vienintelis būdas sėkmingai įveikti šią krizę. Norint apsaugoti visus, palaikyti demokratiją ir siekti įvairialypės ekonomikos, reaguojant į krizę svarbiausia turi būti solidarumas.

3 DALIS: ĮTRAUKIOJO UŽIMTUMO VADOVAS

Įtraukiojo užimtumo GLAM sektoriuje klausimas nėra susijęs su finansinių ir nefinansinių paramos priemonių trūkumu. Tai yra pačių GLAM institucijų noro įdarbinti neįgaliuosius trūkumas.

Vis dar labai reikia didinti visų susijusių šalių informuotumą ir visų pirma rengti mokymus. Be geresnio švietimo ir mokymo, šiuolaikinės skaitmeninės technologijos atlieka labai svarbų vaidmenį remiant neįgaliuosius jų kelyje į darbo rinką. Šiuolaikinės informacinės ir ryšių technologijos padeda žmonėms su visų rūšių negalia ir yra būtinos beveik visų profesijų darbuotojams (Pasaulio neįgaliųjų ataskaita, p. 183). Be to, GLAM sektorius sparčiai keičiasi ir tampa skaitmeniniu. Todėl pagal INCLUDED projektą rengiamuose mokymuose daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama skaitmeniniam raštingumui ir bendravimui skaitmeninėje eroje, kad būtų sukurta aplinka, leidžianti užtikrinti didesnę įtrauktį ir įvairovę Europos GLAM sektoriuje.

Nuorodos

- CRPD (2015). Human Rights Instruments - CORE INSTRUMENT. Convention on the Rights of Persons with Disabilities https://www.ohchr.org/sites/default/files/Ch_IV_15.pdf
- European Disability Strategy (2010). European Disability Strategy 2010-2020: A Renewed Commitment to a Barrier-Free Europe. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM%3A2010%3A0636%3AFIN%3Aen%3APDF>
- European Semester 2020-2021 country fiche on disability equality Austria (2021). European Commission. <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=23948&langId=en>
- European Semester 2020-2021 country fiche on disability equality Greece (2021). European Commission. <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=23931&langId=en>
- European Semester 2020-2021 country fiche on disability equality Italy (2021). European Commission.
- European Semester 2020-2021 country fiche on disability equality Lithuania (2021). European Commission. <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=23944&langId=en>
- European Semester 2020-2021 country fiche on disability equality Cyprus (2021). European Commission. <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=23930&langId=en>
- International Labour Organization, ILO (2015). World Employment and Social Outlook 2015: The Changing Nature of Jobs. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_368626.pdf
- Republic of Cyprus, Deputy Ministry of Social Welfare (2023). <https://www.mlsi.gov.cy/mlsi/mlsi.nsf/home-en/home-en?OpenForm>
- Shaw, J., Wickenden, M., Thompson, S., & Mader, P. (2022). Achieving disability inclusive employment – are the current approaches deep enough? Journal of International Development.
- World Health Organization & World Bank. (2011). World report on disability 2011. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/44575>
- WHO (2023). Disability. https://www.who.int/health-topics/disability#tab=tab_1